

ת"פ 60386/06/14 - הצלחה התנועה הצרכנית לקידום חברה כלכלית הוגנת ואח'... נגד מדינת ישראל - המאשימה, נוחי דנקנר, איתי שטרום, מרח' ויצמן 2, תל אביב, טל': 03-60999-00 ואח'...

המחלקה הכלכלית בבית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"פ 60386-06-14 מדינת ישראל נ' דנקנר ואח'

בפני	כב' השופט חאלד כבוב
המבקשת	
נגד	
המשיבים	

הצלחה התנועה הצרכנית לקידום חברה כלכלית הוגנת
באמצעות עוה"ד אלעד מן ו/או יובל יועז

1. מדינת ישראל - המאשימה
באמצעות פרקליטות מחוז תל אביב (מיסוי וכלכלה)
2. נוחי דנקנר באמצעות ב"כ עו"ד גיורא אדרת
3. איתי שטרום
באמצעות ב"כ עו"ד נויט נגב ו/או ע"ד איריס ניב-סבאג
מרח' ויצמן 2, תל אביב
- טל': 03-6099914; פקס: 03-6099915
4. אי די בי חברה לאחזקות בע"מ באמצעות עו"ד משה
ישראל 5. קלוס טריידינג בע"מ באמצעות עו"ד פנחס רובין

החלטה

1. בפניי בקשה למתן היתר לכלי תקשורת שונים להעביר שידור שמע (אודיו), בשידור ישיר לציבור הרחב, של הדיונים המתקיימים בתיק זה. הבקשה הוגשה על ידי עמותת הצלחה התנועה הצרכנית לקידום חברה כלכלית הוגנת (להלן: "המבקשת"), העוסקת בקידום האכיפה האזרחית בישראל ועידודה של רגולציה יעילה ומתקדמת בתחומי הכלכלה והחברה.

טענות המבקשת

2. המבקשת סבורה כי בהצטרפותה להליך לצורך הגשת בקשה זו, יש כדי לתרום תרומה בעלת משמעות בהקשר לסוגיות המשפטיות, הציבוריות והעקרוניות הנוגעות לתיק זה. לדידה, קיימת הצדקה, ויש מקום לכך שבית המשפט ישמע גם עמדה מטעם גוף בעל מעמד ציבורי, הפועל בעניינים הנוגעים בהיבט של תקינות התנהלותו של שוק ההון וכן העוסק והמצוי בסוגיות הנוגעות למשפט ותקשורת. המבקשת מוסיפה כי בהתאם לפסיקה, לבית המשפט יש הסמכות וקיים שיקול הדעת בשאלת צירופם של צדדים רלוונטיים, גם בעלי מעמד ציבורי.

3. המבקשת סבורה כי יש לאפשר שידורי שמע מתוך אולם בית המשפט מהנימוקים הבאים:

א. עקרון פומביות הדיון. לדידה של המבקשת, ההליך המשפטי דנן הינו בעל עניין ציבורי משמעותי, אשר זוכה לסיקור נרחב באמצעי התקשורת עוד משלב החקירות, דרך ההחלטה על הגשת כתבי האישום וכעת בשלב הדיונים המשפטיים. המבקשת מפנה לסעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה, לפיו: "**בית משפט ידון בפומבי, זולת אם נקבע אחרת בחוק או אם בית המשפט הורה אחרת לפי חוק**". בהליך דנן לא נקבעו מגבלות על פומביות ההליך ופרטיו מתפרסמים באופן רשמי בערוצים המקובלים.

ב. בדיוני בית המשפט האחרונים נעשה על ידי כתבים ואנשי תקשורת שנכחו באולם שימוש נרחב בזמן אמת באמצעי מדיה חדשה ובהם בעיקר "טוויטר", כדי לדווח בזמן אמת על רשמים ופרטים מתוך אולם בית המשפט. נוכח העניין הרב המרכז סביבו תיק זה, שידור אודיו יאפשר למי שרוצה בכך להתוודע לנאמר בהליך גם מבלי לשהות באולם, ובכך יאפשר גם ניהול שקט ויעיל יותר של הדיון עצמו. עצם העובדה שממילא קיים דיווח בזמן אמת של דברי העדים ושאר המשתתפים בדיון, הטענה שמא שידור האודיו עצמו יביא לפגיעה במהלך התקין של המשפט, מתאינת כמעט לחלוטין.

ג. המבקשת מפנה לדוח המלצותיה של הוועדה לבחינת הפתיחה של בתי המשפט בישראל לתקשורת אלקטרונית, וטוענת כי בצד המלצת הוועדה כי ככלל אין להתיר סיקור אלקטרוני של הליכי משפט בערכאות דיוניות השומעות עדים, קבעה גם הוועדה כי במקרים חריגים ויוצאי דופן בעלי עניין ציבורי מיוחד, יש לשופטים גם כיום סמכות להתיר סיקור כאמור.

ד. המבקשת מפנה ל"פיילוט" שנערך בו הועבר בשידור ישיר באודיו דיון בבית המשפט העליון. כן היא מפנה לשידור ניסיוני בווידיאו של דיון בבית המשפט העליון במסגרת תיק בג"צ (אשר התקיים לבינתיים). לטענתה יש בהמשך הניסוי ובהרחבתו כדי להצביע על מגמה ברורה של מתן היתרים במקרים המתאימים ולשם חיזוק ערכי הפומביות וחופש הביטוי והמידע.

ה. המבקשת מציינת כי עיתון "דה מרקר" הביע רצון לשדר את דיוני בית המשפט באמצעות אתר האינטרנט שלו - כך שהבקשה אינה תיאורטית.

עמדת הצדדים

4. המאשימה מתנגדת למתן היתרים לסיקור אלקטרוני של הליכים דיוניים בהם נשמעים עדים. לדידה, החשש המרכזי הוא שסיקור שכזה יפגע בזכותם של נאשמים להליך הוגן, יחשוף את ההליך השיפוטי להשפעות חיצוניות, ישפיע על התנהגותם של המשתתפים ועל עדותם של העדים ויעצים את הפגיעה בכבודם ובפרטיותם של עדים ונאשמים.

5. הנאשמים 1-3 השאירו את ההכרעה בסוגיה לשיקול דעתו של בית-המשפט. הנאשם 2 הוסיף כי מדובר לדידו בבקשה המעוררת היבטים רחבים ומערכתיים, אשר ההכרעה בה מצריכה התייחסות לקשיים אינהרנטיים הצפויים מעצם ניהול הליך פלילי תוך שידור הדיונים בו.

דין

6. החוק אינו מסדיר או מתייחס לסוגיית שידור שמע או וידאו ישיר של דיונים באולם בית המשפט. סעיף 70

עמוד 2

לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 (להלן: "**חוק בתי המשפט**"), שעניינו "איסור פרסומים", דן בין היתר בסוגיית צילום במהלך דיוני בית המשפט וקובע בס"ק (ב) כי: "**לא יצלם אדם באולם בית משפט ולא יפרסם תצלום כזה אלא ברשות בית המשפט**".

7. בפסיקה נקבע כי בית המשפט רשאי לאסור על הקלטת הדיונים ועל שידורם מכוח סמכותו הטבועה לפקח על המהלך התקין של הליכי המשפט, על טוהר ההליכים ועל הסדר באולם בית המשפט.

ראו דבריו של כב' השופט ש' אלוני בבג"צ 305/89 שמחה ניר נ' בית משפט השלום (תעבורה) למחוז חיפה, פ"ד מה(3) 203 (1991), אשר עסק בבקשתו של עורך דין להקליט את מהלך הדיון [ההדגשות אינן במקור, ח' כ']:

"ומן הכלל אל הפרט: אין לערוך הקלטות של הדיון אלא ברשותו של השופט. מאידך גיסא חייב השופט לשקול כל פנייה כזאת, אם זו מופנית אליו, בעיקר על ידי בעל דין או פרקליטו, והחלטתו - בין היא מתירה ובין היא אוסרת - חייבת להיות מנומקת.

מסקנתנו זו - אין לצמצמה לבעלי הדין ופרקליטיהם בלבד.

מרותו של השופט פרושה על כל הנעשה באולם המשפטים במהלך הדיון, לרבות על התנהגותם ועל מעשיהם של מי שאינם קשורים ישירות לדיון. ממילא גם אלה אינם פטורים מקבלת רשותו של השופט, אם יש ברצונם להקליט את הדיון או חלקים הימנו".

8. ער אני למגמה ההולכת וגוברת בשנים האחרונות, להגביר את הפתיחות והנגישות לבית המשפט. במסגרת מגמה זו, הורחב מערך הדוברות של בתי המשפט, ניתנה לעיתונאים גישה לפרוטוקולים, ניתנו היתרים לתקשורת לצלם באולם בית המשפט טרם תחילת הדיון ולשדר ראיונות במסדרונות בית המשפט. יתר על כן, כאמור, החל גם שידור ניסיוני מתוך אולמות בית המשפט העליון.

9. עקרון פומביות הדיון, המעוגן בסעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה ובסעיף 68(א) לחוק בתי המשפט, הינו אחד מהעקרונות החוקתיים והמרכזיים שביסוד שיטת משפטנו, והוא בעל חשיבות מירבית לקידום השקיפות, הגברת הביקורת הציבורית על התנהלות הרשות השופטת ולקיומו של הליך משפטי הוגן ולמימוש חופש הביטוי. אין מדובר בגישה פיזית לאולמות השיפוט גרידא, אלא גם בחופש לפרסם ולדווח על הליכי המשפט ועל הדיונים המתנהלים. עיתונאים אשר נוכחים בדיונים ומשמשים כשליח של הציבור, רשאים לערוך רישומים על המתנהל בדיון ותרומתם חיונית לשם מימוש זכותו של הציבור לדעת.

בהתאם לסעיף 3 לחוק יסוד: השפיטה פגיעה בעיקרון פומביות הדיון מתאפשרת רק מכוח עיגון מפורש בחוק או על ידי הוראה של בית המשפט שניתנה לפי חוק. בהתאם לכך, הדיונים בבית המשפט מתקיימים בדלתיים פתוחות, ואילו החריג ויוצא הדופן הוא דיון בדלתיים סגורות (ראו סעיף 68 לחוק בתי המשפט).

מנגד, פומביות מלאה של הליכים משפטיים עלולה להוביל לפגיעה בכבודם ובפרטיותם של בעלי דין ועדים, לפגיעה בזכות להליך הוגן ולפגיעה בטוהר ההליך השיפוטי והסדר בבית המשפט. כל אלו עשויים להוביל לפגיעה במעמדו של בית המשפט בעיני הציבור.

10. במסגרת האיזון שנערך בין האינטרסים המפורטים לעיל, ועל אף חשיבותו ומרכזיותו של עיקרון פומביות הדיון, מספר הדיונים בבתי המשפט אשר הועברו בשידור ישיר בישראל עד לשנות האלפיים היה מועט מאוד. נתון זה

הוביל לניסוחה של הצעת חוק פרטית - הצעת חוק בתי המשפט (תיקון-צילום והקלטת הדין), התש"ס-2000, אשר הציעה ליצור חזקה לטובת סיקור אלקטרוני של הליכי המשפט, תוך צמצום שיקול הדעת הנתון בידי בית המשפט.

על רקע הצעת החוק הנ"ל, מינה ביום 10.12.2000 ד"ר יוסי ביילין, שר המשפטים דאז, וועדה אשר תבחן את פתיחתם של בתי המשפט בישראל לתקשורת אלקטרונית (להלן: "הוועדה"). לראשות הוועדה מונתה כבוד השופטת (כתוארה אז) ד' ביניש, ובכתב המינוי נכתב כך:

"הוועדה מתבקשת להתייחס ולגבש עמדה לגבי מכלול הסוגיות הנובעות מפתיחת בתי- המשפט בפני התקשורת האלקטרונית, לרבות; ההשפעה על ההליך השיפוטי, על הציבור המתדיין ועל אמון הציבור במערכת השיפוטית. כמו כן, הוועדה תגיש הצעות לתיקוני חקיקה, ככל שתמצא לנכון".

במסגרת פעילות הוועדה, בחנו שופטים, עורכי דין ואנשי אקדמיה הן דעות התומכות בפתיחת בתי המשפט לסיקור תקשורתי, והן דעות המתנגדות לאפשרות זו. הוועדה אף בחנה את המצב במדינות אחרות בסוגיה זו ולבסוף הגישה מסקנותיה.

11. במסגרת מסקנות הוועדה, אשר הוצגו בדוח הוועדה לבחינת הפתיחה של בתי המשפט בישראל לתקשורת אלקטרונית, תשס"ה-2004 (שם, בסעיף 104) נקבע, לעניין סיקור אלקטרוני בבתי המשפט, כי:

"המלצת הוועדה היא כי ככלל אין להתיר סיקור אלקטרוני של הליכי משפט בערכאות דיוניות השומעות עדים. במקרים חריגים ויוצאי-דופן בעלי עניין ציבורי מיוחד, יש לשופטים גם כיום סמכות להתיר סיקור כאמור" [ההדגשה אינה במקור - ח' כ'].

ובנוסף, (שם, בסעיף 126(ד)):

"המלצת הוועדה היא כי בכל מקרה אין להתיר כניסת תקשורת אלקטרונית לאולמות המשפט בהליכים דיוניים בהם נשמעים עדים. עם זאת, יש מקום לשקול במקרים מיוחדים ומתאימים התרת צילום והקלטה של הליכי-משפט לצרכים תיעודיים או לימודיים; ניתן יהיה לשקול שידור למטרות כאמור רק בחלוף זמן ניכר ממתן פסק-דין סופי בהליך כפי שייקבע ובכפוף להסכמת המשתתפים שנטלו בו חלק על - מנת למזער את הפגיעה בפרטיותם".

12. בת"פ (שלום י-ם) 5735/08 מדינת ישראל נ' משה קצב (2.4.2008) נדונה בקשה להתיר סיקור אלקטרוני חי בטלוויזיה וברדיו של דיון, וגם שם טענו המבקשים כי מדובר בפרשה בעלת חשיבות ועניין ציבורי אשר זוכה לסיקור תקשורתי. שם קבע בית המשפט בהתייחס למסקנות הוועדה:

"אנו סבורים, כי מקרה זה אינו מצדיק סטייה מן ההמלצות שגיבשה הוועדה, לפיהן, ככלל, אין להתיר סיקור תקשורת-אלקטרוני של דיונים המתקיימים בערכאות הדיוניות. מבחינה זו, אין דינו של תיק זה, שונה מדינם של תיקים פליליים אחרים המתנהלים בערכאות דיוניות, ועל בית המשפט לעמוד על משמר התנהלותו התקינה של תיק זה, ככל תיק פלילי אחר".

13. בהמשך ישיר להמלצות הוועדה, וכפי שציינה המבקשת בבקשתה, בית המשפט העליון אפשר לאחרונה, בהחלטה אשר ניתנה על ידי כבוד המשנה לנשיא מ' נאור בבג"צ 9134/12 פרופ' משה גביש נ' הכנסת (16.11.2014), לצלם בווידיאו ולהעביר לציבור בשידור ישיר את הדיון שהתקיים:

"מכוח סמכותי לפי סעיף 70(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, נמסרת בזאת הודעה לבעלי הדין ולבאי כוחם, לפיה הדיון בהליך שבכותרת, הקבוע ליום 18.11.2014, יצולם בווידיאו ויועבר לציבור בשידור ישיר, באמצעות מערך הדוברות וההסברה של הרשות השופטת. זאת, כחלק ממהלך ניסיוני. הודעה על האמצעים בהם יועבר השידור הישיר תימסר לציבור ולכלי התקשורת על ידי מערך הדוברות" [ההדגשות אינן במקור - ח' כ']

14. ניתן לראות בבירור כי מדובר במהלך שהוא ניסיוני בשלב זה ועדיין לא נבחן עד תום. ראוי לטעמי לבחון סוגיה זו פעם נוספת לאור הניסיון של "הפיילוט" שהוחל בו בבית המשפט העליון, ורק לאחר שניתן יהיה לגבש ממצאים ומסקנות אודות השלכות צעד זה, ניתן יהיה לבחון אם ראוי להרחיבו גם בפני ערכאות דיוניות.

15. יתר על כן, קיימת לטעמי הבחנה מובנית בין הליכים המתקיימים בבג"צ לבין הליכים המתקיימים בערכאות דיוניות, שכן בבית המשפט העליון בכובעו כבג"צ נערכים דיונים בעלי אופי ציבורי מובהק, וטבעי יותר לאפשר שידור חי מדיונים אלה. בנוסף, בהליכים המתקיימים בערכאות דיוניות, כבענייננו, נשמעים עדים. לפיכך, וכפי שקבעה הוועדה, סיקור אלקטרוני של הליכי משפט בערכאות אלו יהיה במקרים חריגים ויוצאי דופן בעלי עניין ציבורי מיוחד.

לעניין המשקל אשר יש להעניק למתן עדויות, עת נדרש להחליט על מתן היתר לקיים שידור ישיר מאולם בית המשפט, יפים דבריו של כב' השופט (כתוארו אז) א' ברק בבג"צ 305/89 שמחה ניר נ' בית משפט השלום (תעבורה) למחוז חיפה, פ"ד מה(3) 203 (1991), בקשר להקלטה באולם בית המשפט:

"אכן, בדרך כלל אין כל סיבה שלא להיעתר לבקשת ההקלטה. ההקלטה עשויה לשמש מטרות ראויות, כגון הכנה להמשך המשפט, התעמקות והבנה טובה יותר באשר למה שהתרחש באולם בית המשפט... עם זאת, בנסיבות מיוחדות עשויות להיות סיבות ראויות לסירוב, כגון חשש סביר להפרעה למהלך התקין של הדיון באולם, כגון הפרעה או הפחדה של עדים או פגיעה סבירה אחרת בדרך ניהול המשפט. בדומה, נסיבה העשויה להצדיק סירוב ליתן היתר הינו חשש סביר כי ייעשה שימוש שלא כדין בתוצאות ההקלטה, כגון העברת ההקלטה לעדים שאינם נוכחים באולם בית המשפט".

מן הכלל אל הפרט

16. איני בא לחלוק על הטענה כי ההליך דנן אכן מעורר עניין ציבורי, אולם חרף זאת, מצאתי לנכון לדחות את הבקשה לאפשר שידור שמע בהליך דנן. זכות הציבור לדעת אודות המתרחש בהליכים משפטיים, אין פירושה מתן האפשרות להאזין להם בשידור חי רק משום שהדבר נגיש יותר.

17. האם מדובר בענייננו ב"מקרה חריג ויוצא דופן בעל עניין ציבורי מיוחד"? סבורני כי התשובה לשאלה זו שלילית היא. רף "העניין הציבורי המיוחד" בעניין סיקור אלקטרוני בשידור ישיר גבוה הוא. לטעמי, נכון לעת הזאת, אין

לאפשר סיקור שכזה במשפט פלילי, בערכאה דיונית, והדבר יתאפשר רק במקרים מיוחדים מאוד. המקרה שבפנינו אינו נמנה עליהם.

18. ראיתי להפנות לדיוני הוועדה בהתייחסה לסוגיה זו, שעה שבפניה הופיעו מומחים שטענו כי נוכחותה של התקשורת האלקטרונית באולמות הדיונים לא תהא ניטרלית ועצם נוכחותה תשפיע על האווירה באולם בית המשפט ותעצים את ההשפעות הזרות על ההליכים המתנהלים בפני בית המשפט, בין אם בדרך של השפעה על עדים בזמן העדות, ובין אם ביצירת הרתעה של מתלוננים פוטנציאליים מלהגיש תלונה במשטרה (או בכל רשות חקירה אחרת).

19. סבור אני כי דרך התנהלות הדיונים כבר כעת יוצרת איזון והגשמה ראויים בין עקרון הפומביות לבין עקרון הפרטיות של בעלי הדין והעדים ואין מדובר במקרה חריג, כהגדרת הוועדה, בו יש להעניק עדיפות מוחלטת לאינטרס הציבורי. במקרה דנן, די בכך שהדיון מתקיים בדלתיים פתוחות ומתאפשר לעיתונאים לאסוף מידע על ההליך ולדווח על כך לציבור.

20. משקל משמעותי בהחלטתי ניתן לעבודה כי בפניי עוד עומדת שמיעתם של עדים רבים. מלבד סעיף 172 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982 אשר מטרתו למנוע "זיהום עדויות", מתן היתר לשדר שמע מאולם בית המשפט עלול לגרום לעדים להיות מתוחים, טרודים ולהסיח דעתם ממסירת העדות עצמה. כל זאת יקשה על בית המשפט לאמוד את טיבו של העד ובכך עלול להיפגע טוהר ההליך המשפטי.

21. לאור האמור לעיל, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ח' כסלו תשע"ה, 30 נובמבר 2014, בהעדר הצדדים.